

BACHELOROPPGAVE

Hvordan stopper vi volden?

Forebygging som hjelper.

Av

Henriette Instebø
Kandidatnummer: 98

How to stop violence and abuse?

A study on partner violence, and how to prevent it.

Sosialt arbeid

BSV5-300

Mai 2016

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Skriv inn tittel) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Kandidatnummer: 98

Navn: Henriette Instebø

JA X   NEI

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	5
1.1 Problemstilling og mine begrensinger 5	
1.1.1 Øvrige begrensinger i litteraturstudiet 5	
1.2 Hvorfor partnervold? 6	
1.3 Sosialarbeiderens rolle 6	
1.4 Oppgavens struktur 6	
2. Metodisk innfallsvinkel og litteraturstudie	7
2.1 Litteraturstudie og forforståelse 8	
2.2 Litteratursøk og kildekritikk 8	
2.3 Forforståelse 9	
2.3.1 Tidlige tanker	9
2.3.2 Ny forståelse gjennom utdanning	10
2.3.3 Hva har prosessen lært meg	10
3. Hva er vold?	10
3.1 Partnervold 11	
4. Teoretisk perspektiv	12
4.1 Systemteori 12	
4.1.1 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell 12	
4.1.1.1 Mikrosystem	13
4.1.1.2 Mesosystem	13
4.1.1.3 Eksosystem	13
4.1.1.4 Makrosystem	14
4.2 Forebygging 14	
5 Forebygging som hjelper? – drøfting av tre tiltak	15
5.1 «Sara»	16
5.1.1 Motivasjonssamtaler i «Sara» 16	
5.1.2 Besøk av politiet, et ledd i forebygging 17	
5.1.3 Forebyggingsnivå 18	
5.2 Når kisen er ute. Forebygging på krisesenter	18
5.2.1 Hvor skal du bo? Botilbud hos krisesentre 19	
5.2.2 Lavterskel eller dørstokkmil? 20	
5.3 Fra sinne til vold. Når sinte menn slår	21

5.3.1 Sinnemestring som forebyggende arbeid	21
5.3.2 Brøsetmodellen – kognitiv terapi	21
5.3.3. Hvem får behandling?	22
5.4. Hvilke strategier er mest effektive for å forebygge partnervold?	23
6. Sammenfatning av oppgave.....	24
7. Litteraturliste.....	26

1. Innledning

Vold er et fenomen som alle har en mening om og vet hva er. Til daglig blir vi eksponert for vold gjennom ulike forum. Nyhetsbilde preges av krig, drap, voldtekt slåsskamper, mobbing og overgrep. Likevel er dette et problem som de fleste av oss slipper å forholde oss til på en daglig basis, men for noen i vårt samfunn er vold en del av deres virkelighet. I 2015 registrerte politiet 3337 anmeldelser av vold i nære relasjoner. Dette er en økning på 8% på fire år (Politidirektoratet, 2016). Politiet skiller ikke på hvem som har anmeldt, eller om en familie har flere anmeldelser inne.

1.1 Problemstilling og mine begrensinger

Problemstilling jeg har valgt i min bachelor er «**Hvilke strategier er mest effektive for å forebygge partnervold?**». Jeg valgt å begrense meg til partnervold. Begrepet partnervold innebærer at volden er rettet mot en som man er i et partnerskap med. Videre ønsker jeg å begrense meg til forhold mellom av menn og kvinner, og vil da fokusere på forhold hvor menn er voldsutøveren, og ser ikke på relasjoner hvor det er barn involvert. Om barn lever i et voldelig oppvekstmiljø, skal man varsle barnevernet. I det forebyggende arbeidet kommer jeg til å se på forebygging som retter seg mot forhold hvor det har vært hendelser med vold, og hvor målet er at det ikke skal skje igjen. Dette vil da foregå som sekundær og tertiær forebygging. Jeg har valgt å ikke bruke begrepet nære relasjoner i min problemstilling da hva man definerer som «nære relasjoner» vil være en individuell skjønnsmessig vurdering, mens partnervold er mer tydelig definert. I straffeloven §282, omfatter vold i nære relasjoner trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser og alvorlig eller gjentakende mishandling (Straffeloven §282, 2005) Dette viser hvor bredt spekteret av vold egentlig er.

1.1.1 Øvrige begrensinger i litteraturstudiet

Grunnet oppgavens størrelse har jeg valgt å begrense meg til tre forebyggingsmetoder. Jeg har valgt krisesenter, sinnemestring og politiets pilotprosjekt for forebygging av vold i nære relasjoner - Spousal Assault Risk Assessment guide: «Sara». Fra 1992 og frem til 2014 hadde 56 536 kvinner, 364 menn og 41 352 barn hatt et opphold på et av landets krisesentre (Krisesenter.com). Krisesenteret er den offentlige instansen kvinner, barn og menn møter når ting går så galt hjemme at det ikke er andre løsninger enn å dra. Derfor ønsker jeg å se på hva krisesentrene gjør for å forebygge partnervold. Sinnemestring er ofte det første mange tenker når man hører om behandlingsformer for menn og kvinner som slår. Derfor følte jeg det var et

naturlig steg videre, etter å ha sett på krisesentrene. Ofte er det politiet som er den første offentlige instansen som forholder seg til vold i hjemmet. Det er de vi ringer til når vi har akutt behov for hjelp. Deres pilotprosjekt «Sara» har som målsetning å forebygge nye voldstilfeller etter utrykning i forbindelse med partnervold (Lynum & Nøttestad, 2015). Politiet er viktig samarbeidspartner for sosialarbeidere og å ha med deres rolle som forebyggende aktør anser jeg som relevant og interessant.

1.2 Hvorfor partnervold?

Jeg har valgt dette temaet for det er noe som interesserer og engasjerer meg. Det er også et arbeidsfelt som jeg ønsker å videreutdanne meg i og jobbe med etter endt utdanning. Et annet moment som har gjort at jeg ønsker å fokusere på menns vold mot kvinner er min opplevelse som miljøarbeider på et krisesenter. Jeg bodde sammen med en familie bestående av mor og to barn over en langhelg. Her fikk jeg et lite innblikk i hverdagen til en som var utsatt for vold av sin partner. Gjennom denne opplevelsen fikk jeg også et innblikk i det offentlige hjelpeapparatet som står klar for å bidra, etter vold i nære relasjoner. Dette var en opplevelse som gjorde inntrykk og derfor ønsker jeg å belyse forebyggende arbeid som er rettet mot denne gruppen.

1.3 Sosialarbeiderens rolle

Som sosialarbeider er etikk en del av jobben. I de yrkesetiske retningslinjene til FO, står det at vårt samfunnsoppdrag er å bistå mennesker som har behov for hjelp og å sikre menneskeverdige levekår og livskvalitet (Fellesorganisasjonen, 2015, s. 1). Det er også sentralt at vi skal være solidere med utsatte grupper og arbeide for sosial endring. Å jobbe målrettet med forebyggende tiltak innenfor vold i nære relasjoner, arbeider man for at utsatte grupper skal kunne få bedre livskvalitet og man skaper på samme tid sosial endring. Både den voldsutsatte og voldsutøveren kan man se som tilhørende til to stigmatiserte grupper som det er viktig å ha solidaritet med.

1.4 Oppgavens struktur

Hvilken metode jeg har benyttet meg av for å besvare problemstillingen min, blir presentert i kapittel 2. Her greier jeg ut om metodisk innfallsvinkel, litteraturstudie og forforståelse. I kapittel 3. Definerer jeg begrepet vold. Jeg benytter meg av Per Isdal sin definisjon for å belyse fenomenet. Videre i kapitlet presenterer jeg forslag til forståelse av nære relasjoner. I kapittel 4. Tar jeg for meg mitt teoretiske perspektiv, da med hovedvekt på systemteori og Bronfenbrenner sin modell, og forebyggingsperspektiv. I kapittel 5. Drøfter jeg tre tiltak for å

belyse problemstillingen min. Tiltakene jeg har valgt er «Sara», Sinnemestring og Kriesesenter. Avslutningsvis i kapittelet drøfter jeg hvilke strategier som jeg tenker vil være mest hensiktsmessig å benytte seg av for å forebygge partnervold. Avslutningsvis i kapittel 6. oppsummerer jeg oppgaven i sin helhet, før litteraturlisten blir presentert i kapittel 7.

2. Metodisk innfallsvinkel og litteraturstudie

Samfunnsvitenskapelig metode dreier seg om hvordan vi skal gå fram for å få informasjonen om den sosiale virkeligheten, og om hvordan denne informasjonen skal analysere, og hva den forteller oss om samfunnet (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 35.) Man kan altså forstå metode som en fremgangsmåte for å komme frem til ny kunnskap (Dalland, 2012). Innenfor samfunnsvitenskapelig metode har man ulike metoder man kan ta i bruk. Det er vanlig å dele metodene inn i kvalitative og kvantitative orienterte metode. Kvalitativ metode tar sikte på å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle, dette kan være en undersøkelse som baserer seg på dybde intervju av relevante informanter eller gjennom feltarbeid (Dalland, 2012). Med kvantitativ metode innhenter man data i form av tall og målbare enheter. Spørreskjema, statistikk og tall som gjerne blir presentert i tabeller og grafer, kan være et eksempel på bruk av dette (Dalland, 2012). I min oppgave hvor metoden min er litteraturstudie, ønsker jeg å hovedsakelig å benytte meg av litteratur som har brukt kvalitativ forskningsmetode for å komme frem til resultatet av undersøkelsen. For å finne ut hvordan volden oppleves for personer må man ned på individ nivå. Med en kvalitativ undersøkelse vil man ha anledning til å fange opp nyanser som ikke lar seg spore i kvalitative spørreskjema. I min problemstilling ønsker jeg å finne svar på hvilken forebygging som er mest hensiktsmessig å benytte seg av for å forebygge partnervold. For å kunne gjøre dette på en best mulig måte er jeg avhengig av kunnskapen som individene som har opplevd og utøvd vold besitter. Denne kunnskapen lar seg ikke alltid stadfeste i tall og tabeller. Derfor ønsker jeg å benytte meg av slik data. Jeg kommer også til å benytte meg av kvantitativ forskning da det på en oversiktlig og klinisk måte kan presenterer forekomsten av vold, hvor mange som har oppsøkt kriesentre eller resultat av landsomfattende undersøkelser.

2.1 Litteraturstudie og forforståelse

Metoden jeg har valgt for min oppgave er litteraturstudie. Litteraturstudie kan man forstå som en systematisering av kunnskap hvor man benytter seg av litteratur og empiri som allerede foreligger på området (Støren, 2013). Begrepet empiri er et utsagn om virkeligheten som har sitt grunnlag i erfaring og ikke i synsing (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 35). Denne kunnskapen finner man frem til ved å søke i ulike databaser (Støren, 2013), og det er vurderingen av kildene jeg finner etter mine søk i form av kildekritikk, som er det metodiske redskapet (Dalland, 2012) Jeg har valgt å bruke denne metoden i min oppgave fordi temaet jeg har valgt å skrive om anses som et samfunnsproblem og er blant annet løftet opp på den politiske dagsordenen. Det er stor vilje og ønske om å gjøre noe med dette problemet. På bakgrunn av dette foreligger det allerede mye rapporter og forskning om vold i nære relasjoner. Jeg anså det da som mest hensiktsmessig å benytte meg av den kunnskapen som allerede foreligger på feltet. Noe av utfordringen med å benytte seg av denne metoden er at det finnes mye dokumentasjon man må forholde seg til, og man må være systematisk i å velge artikler som har validitet i forhold til min problemstilling. Validitet dreier seg om hvor troverdig eller relevant data er (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 357). Et annet moment er at jeg er prisgitt tidligere forskning og undersøkelser og har selv ikke mulighet til å påvirke eller stille eventuelle spørsmål som bedre hadde belyst min problemstilling. I min oppgave veksler jeg mellom å benytte meg av sekundær og primære kilder. Lærebøker er ofte en sekundærkilde, og er ofte skrevet i lys av faget det prøver å formidle (Støren, 2013). Om man benytter seg av en sekundærkilde vil det si at man ikke har lest den opprinnelige publikasjonen, men benytter seg av forfatteren som henviser til denne, mens primærkilden vil være den opprinnelige publikasjonen (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 387). Dette er et viktig moment å ta høyde for når jeg forsøker å danne mitt eget standpunkt.

2.2 Litteratursøk og kildekritikk

For å finne frem til litteraturen i oppgaven min har jeg benyttet meg av forskjellige søkeord og søkesider. Databasene jeg oftest har tatt i bruk er Oria, Google, Regjeringen.no og Google Scholar. For å finne frem til forskning og litteratur relevant for min oppgave, har jeg blant annet benyttet meg av søkeord som «**Vold**», «**vold i nære relasjoner**» «**sinnemestring**» «**Forebygging**», «**forebygging vold**» «**forebygging *vold *partner**» og «**Sara**». Jeg har også benyttet meg av «snøballmetode» som betyr at jeg har funnet relevant litteratur og henvisninger i andres forskning, arbeid og NOU'er.

Da jeg benyttet meg av disse søkeordene kom jeg frem til ulike kilder, som var relevant for oppgaven min. En av kildene som jeg har benyttet meg av i min besvarelse, er Per Isdals bok «Meningen med volden». Han er en kjent psykologspesialist og har mye relevant erfaring innenfor feltet vold. Boken «meningen med volden» er basert på Isdals møte med flere hundre menn, og deres historie danner grunnlag for boken (Isdal, 2014, s. 7). Dette gjør boken hans til en primærkilde. Jeg har valgt å benytte meg av hans litteratur når jeg beskriver fenomenet vold, jeg har også valgt å benytte meg av definisjonen som Isdal presenterer i hans bok. Denne kilden er relevant for min oppgave da den belyser prosesser bak vold og ulike typer vold. Dette er en forståelse som er viktig å besitte før man starter arbeidet med å se på hvilke forebyggende tiltak som er mest effektiv for å forebygge partnervold.

2.3 Forforståelse

Alle mennesker møter verden og samfunnet rundt seg med en forforståelse, kunnskap og oppfatninger om virkeligheten. Denne forforståelsen benytter vi oss av for å forstå og gi mening til verden rundt oss (Johannessen. Tufte & Christoffersen, 2010, s. 38). Hva min forforståelse er vil kunne påvirke hvordan jeg forstår vold og hvordan jeg velger å skrive om emnet. Man starter sjeldent en prosess som denne uten en oppfatning om hva som skal undersøkes og hva man kommer til å finne (Johannessen. Tufte & Christoffersen, 2010, s. 38).

2.3.1 Tidlige tanker

Som mange andre har jeg vokst opp med mantraene «man har ikke lov å slå» og «bruk ordene dine». Dette gjorde at jeg tidlig dannet meg en mening om at de som ikke evnet å løse konflikter uten å ty til vold, var litt «enkle» individer. Jeg har alltid kunne snakket for meg, og så andres voldsutøvelse i lys av dette. Om jeg kunne løse konflikter med ord, hvorfor kunne ikke alle andre? Jeg har en godt utviklet rettferdighetssans og har latt meg provosere av ting som jeg oppfatter som urettferdig. Fra man er ung blir man fortalt at gutter ikke skal slå jenter, og at det å slå noen som er mindre enn deg oppfattes som urettferdig. Dette var med å bidra til at jeg så på det at en mann slo en kvinne som enda verre enn å sloss med «en på sin egen størrelse». Disse individene fikk påklistret merkelapper som «drittsekk» og «idiot». Jeg har også hatt en forestilling om hvem det er som blir utsatt for volden og som utøver den. Disse individene tilhørte gjerne det som innenfor sosiologien ofte blir kalt for lavere sosial klasse. Forebyggende tiltak forsto jeg som politi. Mer politi i gaten, flinkere politi til å slå ned på volden, og strengere straffer for å utøve vold.

2.3.2 Ny forståelse gjennom utdanning

Gjennom min utdanning har jeg ervervet meg kunnskap om en mengde aspekter ved menneskelig samhandling. Noe som igjen resulterte i at jeg fikk et mer nyansert syn på voldsutøveren og den voldsutsatte. Gjennom fag som psykologi, har jeg lært mye om utviklingen av hjernen fra barn til voksen, og hvordan vi i samhandling med andre tar til oss lærdom. Jeg har fått en forståelse av at mye av vår atferd er lært av andre, og at volden som voldsutøveren yter, kan være resultat av sosial arv. Jeg har også lært om hvordan medfødte sårbarheter som hvilket temperament du er født med, kan være med å påvirke hvordan du møter verden og hvordan verden møter deg. Forebygging var tidligere et begrep som rommet lite. Gjennom studie fikk jeg kjennskap til ulike nivåer man kan forebygge på, og ulike metoder man kan benytte seg av for å oppnå dette. Jeg har lært hvordan samfunnsarbeid på lik linje med oppsøkende arbeid, kan være viktige ledd i forebyggingen.

2.3.3 Hva har prosessen lært meg

Gjennom denne prosessen har jeg lært at det begrepet «vold i nære relasjoner» historisk sett er et relativt nytt begrep. Gjennom litteratur jeg har lest har jeg fått en annerkjennelse for innsatsen som er blitt gjort for å få vold i hjemme fra å være et privat til et offentlig problem. Jeg har fått et ytterligere innblikk i hvordan de forebyggende nivåene kan ses i sammenheng med reelle problemstillinger og hvordan min forforståelse kan påvirke litteratur jeg søker etter. Jeg har fått et innblikk i de offentlige institusjonene som skal bidra i forebyggingsarbeidet og sett hvilken apeart som står klart når «krisen er ute». Det å skulle arbeide med aktører involvert i vold, kan være en utfordrende oppgave, og jeg har fått en bredere forståelse for prosessene som det kan innebære. Det som har overrasket meg mest i denne oppgaven var hvor mye politiske avgjørelser spiller inn på tilbudet til voldsutøveren og voldsutsatte. Da spesielt med krisesentertilbudet i tankene.

3. Hva er vold?

Når man skal diskutere vold er det viktig at man har samme utgangspunkt. Hvert individ kan ha en ulik oppfatning av hva vold som begrep innebærer. Definisjonen «vold er enhver bruk av fysisk makt for å skade andre» (Isdal. 2014), vil for mange være det de forbinder med ordet. Denne definisjonen av vold er imidlertid ganske snever da voldens uttrykk har mange flere sider enn dette. Den kan være fysisk med slag og spark, seksualisert med overgrep eller krenkelser eller det kan utarte seg som materiell vold ved at voldsutøveren kaster eller knuser gjenstander. Volden som virker i kraft av sin mulighet kaller Isdal for den latente volden

(Sjulsen, 2006, s. 4). Den latente volden kan man oppleve i den perioden man befinner seg mellom to voldshandlinger. I et parforhold kan det være at man venter på kjæresten skal miste besinnelsen og slå igjen, og resultatet av dette kan være at man styrer sin oppførsel der etter. For kvinner som lever i voldelige forhold kan dette resultere i at volden alltid er tilstede i kraft av sin mulighet (Isdal, 2014, s. 67). En annen forståelse av begrepet vold, er mot-volden. Med mot-volden mener man den volden som den «svake» part retter mot den som utøver vold. (Isdal, 2014, s. 67). Når jeg omtaler den som utøver volden som den svake part, gjør jeg dette fordi jeg tar utgangspunkt i at man befinner seg i en skeiv maktfordeling. I oppgaven min tar jeg også utgangspunkt i menns vold mot kvinner, hvor kvinnen i de fleste tilfeller vil være fysisk underlegen mannen. I det forebyggende arbeidet med voldsutøveren og voldsutsatte er det viktig at vi besitter en bred begrepsforståelse når vi snakker om vold og at vi bruker ordet vold i vår beskrivelse av hva som skjer i relasjonen. Dette er en viktig da man ikke bagatelliserer utøvelsen eller konsekvensen av vold (Isdal, 2014). En bred definisjon av vold presenterer Per Isdal i boken sin «meningen bak volden» han sier at «vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe han eller hun vil» (Isdal, 2014, s. 36). Dette er en bred definisjon som rommer mange av voldsuttrykkene som jeg nevnte tidligere i kapittelet og som jeg ønsker å benytte meg av videre i oppgaven.

3.1 Partnervold

Når man omtaler partnervold, er det vanlige å forholde seg til to forståelser. Dette er episodisk partnervold og intim terrorisme. Episodisk partnervold forekommer ofte i «kampens hete» og er en reaksjon på konflikter som oppstår underveis og er ofte en reaksjon på tap av kontroll. Denne volden er som navnet tilsier episodisk, og begge partene kan ende med å ty til vold (Sjulsen, 2006, s. 5) Ordet «terror» oversettes fra engelsk til norsk som «skrekk». Dette er en god begynnelse til å forstå intim terrorisme. Intim terrorisme er brutal og kan øke over tid. Individer som lever med dette blir utsatt for systematisk trakassering og undertrykkelse (Sjulsen, 2006, s. 5). Når man ser de to formene for vold opp mot hverandre, ser man et tydelig skille. Den intime terroren viser et generelt kontrollmønster som er rettet mot å dominere partneren og hvor kontrollen er basert på frykt. Dette gjør at intim terroren ikke behøver å innebære bruken av fysisk vold (Sjulsen, 2006, s. 5). Denne formen for vold gir gjerne sitt uttrykk gjennom sjalusi, skriking, isolere partneren sin eller å kalle henne for

nedverdiggende ting som «hore», «idiot» «verdiløs» el. (Sjulsen, 2006, s. 5).

4. Teoretisk perspektiv

Et teoretisk perspektiv dreier seg om å undersøke spesifikke fenomener i lys av en bestemt betraktningmåte. Det man skal undersøke vil fortone seg ulikt avhengig av hvilket perspektiv man ser det fra (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 47). Det å velge et teoretisk perspektiv for utgangspunkt i min litteraturstudie vil si at jeg velger å se informasjonen jeg finner i lys av dette, mens jeg velger å se bort i fra andre teoretiske ståsted. Valget av perspektiv får altså betydning for hvilken sider av virkeligheten man avdekker (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 48).

4.1 Systemteori

Jeg har valgt å benytte meg av systemteori som teoretisk perspektiv for min oppgave. Den systemteoretiske modellen er et perspektiv hvor man er mer opptatt av relasjonen mellom mennesker enn å fokusere på individets egenskaper (Hutchinson, Oltedal, 2012, s. 170).. Miljøet som mennesker skaper seg imellom står også sentralt. Man er opptatt av at alt henger sammen, og at man ikke kan røre ved ene delen av systemet uten at det får ringvirkninger for andre system (Hutchinson, Oltedal, 2012, s. 170). Systemteori viser hvordan ulike systemer på forskjellige nivåer kan samarbeide, og dette vil påvirke hvilken hjelp kvinner som blir utsatt for vold får fra det offentlige, og hvilken behandlingsalternativer menn som utøver vold har. Om man ser individer i familien som et selvstendig system vil forebyggende arbeid rettet mot det systemet i familien som slår få ringvirkningen for det systemet som blir utsatt for vold. Om voldsutøveren slutter å slå vil dette føre til positive konsekvenser for den som blir utsatt for volden, ved at den opphører. Slik kan et mikroperspektiv på system være med å forklare de sirkulære prosessene som skjer i en relasjon. For å forstå hvordan man kan se på vold på ulike nivåer i samfunnet, ønsker jeg å benytte meg av Bronfenbrenners modell.

4.1.1 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell

Bronfenbrenner oppfattet miljøet som en serie sammenhengende strukturer hvor den ene utgjør kjernen i den andre (Bø, 2012, s. 158). Bronfenbrenner brukte eksempelet med russiske babusjka dokker, hvor den ene puttes inni den andre, for å illustrere modellen sin. De nivåene

dette gav kalte han for mikro, meso, ekso og makro-systemer (Bø, 2012, s. 158).

Utviklingsøkologiske modellen som Bronfenbrenner presenterer er en slags inndeling av vår sosiale verden (Fyrand, 2005, s. 48). Å benytte seg av den utviklingsøkologiske modellen som et verktøy for å analysere virkeligheten, kan være hensiktsmessig som et ledd i forebygging av vold i nære relasjoner. Med utgangspunkt i denne modellen kan man se om en ønsker å gå inn med tiltak på ulike nivåer. Om man ønsker å sitte inn forebygging på individ, familie eller gruppenivå altså mikro og meso-system eller om det er mest hensiktsmessig å sette i gang en holdningskampanje på organisasjons eller samfunnsnivå, ekso og makro-system.

4.1.1.1 Mikrosystem

Mikro er det systemet som befinner seg innerst i sirkelen. Her møtes to eller flere individet primært ansikt til ansikt (Bø, 2012, s. 159). Man kan forstå mikrosystem som en arena hvor personen er tilstede, gjør noe selv og påvirkes av andre tilstedeværende og ting (Bø, 2012, s. 159). Hvilket mikrosystem vi hører til er avhengig av flere faktorer. Det er noen system vi har anledning til å velge selv, og noen som blir valgt for oss. Hvilken familie vi er født inn i er et eksempel på et mikrosystem hvor individet har ingen påvirkningskraft (Fyrand, 2005, s. 46). Det forholdet vi har til dem vi omgås med på de ulike arenaene danner vårt mikrosystem. Det skjer hele tiden en gjensidig påvirkning mellom en selv og «de andre» (Fyrand, 2005, s. 46).

4.1.1.2 Mesosystem

Meso defineres som forholdet mellom to eller flere mikrosystem. Vi kan forstå dette systemet som et nett av mikro eller primærsystem som individet pendler mellom (Bø, 2012, s. 162). I vårt samfunn kan prosessen i meso-systemet arte seg på ulike måter. Et eksempel på dette kan være et krisesenter. Om det er her kvinnen oppholder seg og mottar støtte, sosial kontakt og omsorg kan det forstås som to mikrosystem som samhandler og derfor blir et mesosystem. Å ikke ha fysisk kontakt gjennom telefon, brev eller internett kan også skape slike system. Pendling er et annet begrep som blir benyttet. Da vil individet forflytte seg mellom arenaene slik at man binder mikrosystem sammen (Bø, 2012, s. 162). Et godt eksempel for å forstå meso-systemet gjennom pendling, vil være at et individ i familien forflytter seg mellom arbeidsplassen og hjemmet. På denne måten vil to mikrosystem bli bundet sammen ved at vedkommende pendler (Bø, 2012, s. 162)

4.1.1.3 Eksosystem

Ekso-systemet refererer til steder hvor individet sjeldent eller aldri selv er tilstede, men hvor det likevel fattes beslutninger eller kan oppstå hendelser som har betydning for personen (Bø, 2012, s. 164). I min oppgave vil et eksempel på en slik hendelse kunne være at mannen i

familien har hatt en negativ opplevelse eller dag på jobb som kan fører til at han har lite overskudd. Dette manglende overskuddet kan igjen føre til at han utøver vold når han kommer hjem. Kvinnen som blir utsatt for vold er ikke tilstede på mannens arbeidsplass men blir direkte berørt av hendelser som har oppstått der. Kommunestyre eller stortinget er andre eksempler på ekso-system. På disse arenaene tas det beslutninger som kan få konsekvenser for mange som ikke har direkte kontakt med politikere (Fyrand, 2005, s. 47) For gruppen jeg har valgt å fokusere på, vil eksempelvis det at politiet har vold i nære relasjoner som satsningsområdet kunne være med å redusere volden i nære relasjoner.

4.1.1.4 Makrosystem

Den ytterste sirkelen i Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell er makro-Systemet. Ved å forstå hva dette systemet innebærer må man se hele samfunnet. Hvilke tradisjoner man har, ideologier, kultur, klasser og verdier (Bø, 2005, s. 165). Trådene fra dette systemet går inn i mikro, meso og ekso og binder det hele sammen og setter sitt preg på all vår samhandling og omgivelsene (Bø, 2005, s. 165). Man kan se hvordan makrosystem kan påvirke på mikronivå gjennom kulturelle aspekter, normer og verdier i samfunnet. Et eksempel på dette kan være hvordan menn uttrykker følelser i vestlige samfunn. Fra naturens side er det følelsesmessig uttrykk likt hos alle mennesker, likevel ser man forskjeller i hvordan kjønnene uttrykker emosjoner (Håkonsen, 2013, s. 83). Gjennom film, media, verbale uttrykk og forventinger i oppveksten lærer menn at de skal være tøff, robust og gjerne opptre som «klippen» i vanskelige situasjoner. Dette skyldes kulturell påvirkning og en sosialiseringssprosess som baserer seg på normer og verdier i samfunnet (Håkonsen, 2013, s. 83).

4.2 Forebygging

I mitt arbeid som sosialarbeider kan jeg på ulike arenaer jobbe med forebyggende arbeid. I denne oppgaven ønsker jeg å se på forebyggingen av vold i nære relasjoner. Derfor har jeg valgt å ha med forebygging som en del av mitt teoretiske perspektiv. Jeg har valgt dette fordi det er sentralt for å kunne besvare min problemstilling. Med forebyggende arbeid er målet å kunne redusere riskionene og å fjerne faktorer som kan føre til at problemer oppstår (Glavin & Erdal, 2007, s. 32).

Man kan ha ulike tilnærminger til forebygging. To sosialpolitiske strategier som blir benyttet i dag er regulerende og resurstilførende tiltak/modeller (Helland og Øia, 2000, s. 15).

Regulerende forebyggende tiltak kan for eksempel være at straffen for å utøve vold i nære

relasjoner blir skjerpet. Det handler om konsekvenser og grenser (Helland og Øia, 2000, s. 15). Ressurstilførende tiltak peker primært mot oppretting og utvikling av relasjoner og sosial kompetanse (Helland og Øia, 2000, s. 15). Det forebyggende arbeidet deles gjerne inn i tre nivåer. Det er primær, sekundær og tertiær-forebygging.

Det primære forebyggingsarbeidet som gjerne betegnes som den universelle er arbeidet som gjøres før det har oppstått et problem (Glavin & Erdal, 2007, s. 32). Tiltakene er gjerne generelle i formen og er i prinsippet rettet mot hele befolkningen. Det er i denne fasen du gjerne finner holdningskampanjer (Helland og Øia, 2000, s. 16). Den sekundære forebyggingen er mer selektiv i arbeidet. Forebyggingen handler om å forhindre at noe varer ved. Formålet er å forhindre at problemene videreutvikles eller forsterkes (Helland og Øia, 2000, s. 16). Innsatsen sin i større grad rettet mot utsatte grupper (Glavin & Erdal, 2007, s. 32). Det siste nivået som man benytter seg av i forebygging er tertiær-forebygging. Denne formen for forebygging vil være rettet mot å prøve å begrense eller reparere skader av alvorlig karakter. Målgruppen for denne type forebygging kan være individer som allerede er tungt belastede (Helland og Øia, 2000, s. 16).

I min oppgave vil fokuset ligge hovedsakelig på den sekundære og tertiær forebyggingen. I denne fasen av forebyggingen vil ofte volden være avdekket. Dette kan skje ved at politiet blir kontaktet og rykker ut eller ved at kvinner oppsøker krisesenter for hjelp. I en situasjon hvor politiet rykker ut kan det være hensiktsmessig å drive med sekundær forebygging, man ønsker å forhindre at volden varer ved. Om Kvinnen har oppsøkt krisesenteret kan man gå ut i fra at volden er eskalert slik at man er inne på tertiær forebygging og man ønsker begrense skadeomfang eller tilby behandling. Fokuset i forebyggingen vil være å forhindre at volden skjer igjen.

5 Forebygging som hjelper? – drøfting av tre tiltak

Problemstillingen jeg ønsker å svare på er «Hvilke strategier er mest effektive for å forebygge partnervold?». Jeg tar utgangspunkt i disse tre offentlige tiltakene. «Sara» Krisesenter og sinnemestring. Jeg har valgt å se på tiltakene i den rekkefølgen. Politiet er den instansen som er først på stedet når noe skjer, det kan være det første møte for den voldsutsatte og voldsutøveren med det offentlige apparatet. Politiet befinner seg på et ekso-nivå og er i mange sammenhenger en naturlig samarbeidspartner for sosialarbeideren. I forhold som omhandler vold i nære relasjoner kan disse to yrkesgruppene møtes for samarbeid gjennom nav,

barnevern, krisesenter eller andre. Her er det mange ulike nivåer og system som har en gjensidig påvirkning på hverandre. Vold er også ulovlig og politiet er den instansen som skal forholde seg til slike lovbrudd.

Krisesenter kan være første steg for kvinner som ønsker å komme seg ut av voldelige forhold og dette kan skje i samarbeid med politiet. Jeg ønsker å se på hva krisesentrene bidrar med for å forebygge at vold skjer igjen. Hvordan støtter de kvinner som er blitt utsatt for vold, hvilke tilbud står klar?

Når jeg har valgt å se på sinnemestring, så kommer jeg hovedsakelig til å se på det som et tilbud for menn. Jeg anerkjenner det faktum at også kvinner benytter seg av dette tilbudet, men min oppgave dreier seg primært rundt volden fra menn. Sinnemestring er det tilbudet som er mest kjent for allmenheten. Jeg ønsker å se på hva det inneholder og om det virker.

5.1 «Sara»

«Sara» var et pilotprosjekt for forebygging av partnerrelatert vold i Oslo ved Stovner politistasjon og i Vestfold politidistrikt ved Horten politistasjon. Målet for prosjektet var å forebygge nye voldstilfeller i utrykninger som involverte partnervold. Politiet ville ved å bruke sjekklisten i programmet «Sara» ta utgangspunkt i 15 ulike definerte spørsmål som hadde til hensikt å kartlegge voldsutøverens historie med partnervold, hans sosiale og psykiske situasjon og partnerens sårbarhet (Lynum og Nøttestad, 2012, s.4-5). Ut ifra svarene på spørsmålene skulle politiet vurdere hvor alvorlig volden var, hvor stor sjans det var for nye voldshandlinger og hvilke tiltak de skulle igangsette for å forhindre nye voldspeisoder (Lynum og Nøttestad, 2012, s.4-5). Sjekklisten skal fungerer som et supplement til politiets skjønnsmessige vurderinger. Når jeg skal greie ut om hva «Sara» innebærer, har jeg valgt å ta utgangspunkt i Motivasjonssamtale og hjemmebesøk som politiet benytter seg av.

5.1.1 Motivasjonssamtaler i «Sara»

Motivasjonssamtaler blir brukt i saker hvor det er scoret med «høy» og «ekstrem risiko». Med dette mener de at det er stor fare for at voldsutøver tyr til vold igjen, eller at volden kan eskalere. Målet med denne samtalen er å kunne etablere kontakt og bygge tillit, dette gjør man for at voldsutøver og voldsutsatte sine hjelpebehov og endringsvilje kan kartlegges. Når dette

arbeidet er gjennomført, kan politiet i samråd med voldsutøver og voldsutsatte starte på en endringsprosess (Politidirektoratet, 2014, s. 42). I denne sammenhengen er det også viktig at politiet presenterer synet av risikoen innledningsvis i samtalen, og presiserer at det er politiets oppgave å forhindre at volden skjer igjen. Da denne samtalen er en del av risikohåndteringen og ikke en del av straffesaksbehandlingen, utløser den ingen eksplisitte rettigheter eller plikter som i et avhør. Det er også viktig å fremheve at samtalen ikke er et alternativ til straff, og skal heller ikke forstås som terapi (Politidirektoratet, 2014, s. 43). Dersom det er en pågående straffesak og de involverte partene kommer med opplysninger eller uttalelser som kan ha betydning for denne saken, avbrytes samtalen og vedkommende blir videre henvist til etterforskningsseksjonen (Politidirektoratet, 2014, s. 43). Et kjent problem for politiet er at den partneren som blir utsatt for vold kan ha en viss motstand mot å anmelde forholdet og å avgi vitneforklaring. Derfor er det viktig for politiet å innhente forklaringen til kvinnen i et tidlig stadium av etterforskningen, da de ser det som mest sannsynlig at kvinnen ønsker å uttale seg om volden hun er blitt utsatt for, rett etter hendelsen (Ass, 2009, s. 299). Det at informasjon kvinnen kommer med i denne samtalen, kan brukes i et ledd i etterforskningen, kan føre til at kvinner vegrer seg for å fortelle politiet sitt narrativ. Dette kan hindre det forebyggende arbeidet. Når man skal avslutte samtalen, er det et ønske om at man skal ha oppnådd enighet om et frivillig tiltak som de involverte partene kan være enige om (Politidirektoratet, 2014, s. 47). Dette kan til eksempel være at voldsutøveren har sagt seg villig til å oppsøke behandlingstilbud for å endre den voldelige atferden.

5.1.2 Besøk av politiet, et ledd i forebygging

I tilfeller hvor motiverende samtaler ikke fører frem, kan politiet ty til hjemmebesøk som en del av forebyggingen. Hjemmebesøkene blir utført på voldsutøver eller den voldsutsattes adresse. Dette er et tiltak som bare blir igangsatt når risikovurderingen er høy og det er ekstrem fare for gjentatt vold eller fare for fremtidig alvorlig eller dødelig vold (Politidirektoratet, 2014, s. 41). Hensikten med dette tiltaket er at besøket skal virke forebyggende for voldsutøveren, mens det skal representere en trygghet for kvinnen som blir utsatt for vold. Hjemmebesøk varsles av politiet, individene får beskjed om hvilken dag de kommer men ikke tidspunkt. Hensikten med å ha slike hjemmebesøk kan være variert. I tilfeller hvor voldsutsatte og voldsutøver ikke bor sammen, kan et besøk være for å se at et eventuelt besøksforbud blir opprettholdt (Politidirektoratet, 2014). I situasjoner hvor mannen og kvinnen fortsatt bor sammen, kan et hjemmebesøk virke preventivt ved at voldsutøver ikke tyr til vold. Et annet moment man må ta hensyn til i en slik sammenheng, er hvor stressende

det kan oppleves å leve med et slikt kontrollerende tiltak som hjemmebesøk faktisk er. Og man kan spørre seg om det kan føre til belastende stress, som igjen kan føre til vold.

Når det utføres et hjemmebesøk er hovedregelen at det skal utføres av uniformert politi, i noen tilfeller kan de opptre i sivil (Politidirektoratet, 2014, s. 41). Det at politiet i uniform med jevne mellomrom dukker hjemme hos voldsutøveren eller den voldsutsatte, vil jeg tro at i noen tilfeller kan oppleves meget stigmatiserende for begge parter. Om et tiltak som skal oppleves som forebyggende, og virke forebyggende vil det være lite hensiktsmessig å tilføre mer stigma til en allerede stigmatisert gruppe. Resultatet av det kan muligens bli at de vegrer seg for å be om hjelp.

5.1.3 Forebyggingsnivå

Det forebyggende arbeidet som politiet benytter seg av ved å bruke «SARA», vil være sekundær forebygging. Fokusområdet til «Sara» er at volden ikke skal være ved, videreutvikles eller forsterkes noe som også er kjennetegnet for det sekundære forebyggingsarbeidet. I denne sammenhengen vil politiet benytte seg regulerende og ressurstilførende tiltak. Et eksempel på et regulerende tiltak, som handler om konsekvenser og grenser, er når politiet dømmer voldsutøveren til å gå med omvendt voldsalarm etter at han har brutt besøksforbud. De ressurstilførende tiltakene vil være motivasjonssamtale hvor det er viktig for politiet å opprette en relasjon til voldsutøveren og den voldsutsatte.

5.2 Når kisen er ute. Forebygging på krisesenter

Krisesentrene skal være et lavterskeltilbud hvor voldsutsatte skal kunne oppsøke og henvende seg for hjelp. Dette skal de kunne gjøre uten å måtte gå gjennom andre offentlige instanser for å bli henvist (Narud, 2014, s. 39). Dette er et viktig ledd i arbeidet mot å forebygge vold i nære relasjoner. Dersom krisesenteret hadde fremstått som utilgjengelig for brukerne gjennom en mengde byråkratiske regler, kunne dette ha resultert i at de vegret seg for å oppsøke hjelp. Dette kunne videre ført til at de hadde blitt værende i voldelige relasjoner (NOU 2003:31, 2003 s. 74). Ved krisesentrene ønsker man at ikke senteret skal få et utpreget institusjonelt preg, sentrene er ofte plassert i leiligheter eller i bolighus. Et mål som krisesentrene har er å kunne normalisere hverdagen så langt det lar seg gjøre. Dette prøver de å oppnå ved at beboerne føler de bor i et bokollektiv og tar del i matlaging og rengjør sammen med de andre (Narud, 2014, s. 39). Da Krisesenterloven trådte i kraft 1.januar 2010, måtte alle krisesentrene kunne tilby kvinner og menn et trygt midlertidig og døgnåpent botilbud. Brukerne skulle også ha tilgang til døgnåpen telefon hvor de kunne få råd og rådgiving. Man

skulle kunne tilby støtte, veiledning og hjelp til å ta kontakt med andre deler av det offentlige apparatet. Å kunne støtte kvinner, menn og barn i en reetableringsfase er også sentralt (Krisesenterlova, 2009). Hvordan kommunene valgte å løse krisesentertilbudet var opp til hver enkel kommune (Ot.prp.nr.96, (2008-2009), s. 77). Det økonomiske ansvaret ble også endret fra stat til kommune gjennom den nye loven. Det ble derfor fulgt opp med økning av rammetilskudd samtidig som øremerkede tilskudd forsvant (Meld. St. 15, (2012-2013) s. 61). Hva krisesenter velger å tilby utover dette tilbudet er individuelt for hvert senter. Jeg kommer derfor bare til å drøfte noen av de lovpålagte tilbudene som krisesentre må kunne tilby.

5.2.1 Hvor skal du bo? Botilbud hos krisesentre

Som nevnt innledningsvis i kapittelet er krisesentret lovpålagt å gi kvinner et midlertidig og trygt botilbud. Slik jeg har forstått det, anbefales det ikke å bli værende lengre enn tre måneder. Som forebyggende tiltak vil krisesenteret kunne arbeide med tertiær forebygging, dette kan blant annet foregå ved at de voldsutsatte flytter inn på senteret. På denne måten vil de kunne begrense volden ved å at individet er flyttet ut av hjemmet og man kan begynne prosessen ved å reparere eventuelle «skader» som individet måtte ha, om det så være seg fysiske eller psykisk. I forarbeidet til loven heter det at det er opp til hvert krisesenter hvordan de velger å organisere tilbudet. I praksis vil dette si at kvinner som oppsøker sentrene kan å få ulike tilbud avhengig av hvilket krisesenter de kommer til. Her kan gjerne kommuner med dårlig økonomi velge vekk gode tilbud som kunne vært hensiktsmessig for kvinnen å kunne benytte seg av i en slik situasjon. Mennesker som har vært utsatt for vold i nære relasjoner, befinner seg ofte i en krise. En krise kan utløses av mange ulike hendelser, felles for dem er at de oppleves som en psykisk påkjenning som overstiger mestringsevnene (Håkonsen, 2013, s. 277). Hvordan de ansatte da evner å møte kvinnene er essensielt for hvordan krisen bearbeides og får et gunstig forløp (Håkonsen, 2013, s. 277). Hvilken kompetanse de ansatte på krisesenteret har, kan variere. I lovteksten står det at departementet kan gi forskrift om krav til kompetanse hos de ansatte. Dette betyr at det ikke er et lovpålagt krav til formell utdanning på landets krisesenter (Krisesenterlova, 2009). Kvinner som oppsøker krisesentrene for både dag og botilbud, kan ha behov for å «rydde» i sine følelser, for å få oversikt. I Enkelte tilfeller kan kvinnen også ha behov for å få bekreftet at volden hun er utsatt for ikke er normalt. Et eksempel på dette kan være i en relasjon hvor kvinnen har blitt utsatt for psykisk vold av partneren sin gjennom å bli isolert fra omverdenen. For å forstå at volden du blir utsatt for er galt og urimelig, må man ha noe å sammenligne med. Ved å bli isolert fra andre, hindres denne prosessen og man kan tro at det man opplever her helt naturlig

og kanskje noe hun har «fortjent» (Isdal, 2014, s. 63). Av slike grunner er det viktig at de ansatte er tilgjengelig hele døgnet, både på senteret og via telefon og at de har kompetansen og erfaringen som kreves til å støtte kvinnen i den krevende posisjonen hun er i.

5.2.2 Lavterskel eller dørstokkmil?

Som jeg nevnte innledningsvis er formålet med krisesentrene at det skal være et lavterskeltilbud som ikke skal være for byråkratisk og uoversiktlig å navigere seg i. Dette ble begrunnet i at brukerne ikke skulle vegre seg for å ta kontakt og som et resultat bli hos sin voldelige partner. I 2014 utarbeidet NOVA, en rapport hvor de evaluerer krisesentertilbudet i kommunene etter implementering av krisesenterloven. I denne rapporten så man at antall krisesenter var gått fra 50 i 2008 til 44 i 2014. Parallelt med dette viste også statistikken at antall sengeplasser på landsbasis hadde gått opp. Trenden så ut til å være større og færre krisesentre (Bakketeig, Stang, Madsen, Smette & Stefansen, 2014, s. 47)

Min forståelse av begrepet lavterskeltilbud innebærer en «åpen dør» politikk, hvor individet ikke trenger henvisning for å henvende seg. Tilbudet skal også så langt det lar seg gjennomføre, være gratis. Det skal være enkelt å ta i bruk, og krever en viss geografisk nærhet, for at det ikke skal bli en for stor ulempe å benytte seg av.

Når man ser på antall krisesenter i landet i forhold til antall kommuner, er det rimelig å anta at en del kommuner samarbeider om oppgaven. Til eksempel har Bergen kommune og 22 kommuner i Hordaland signert en samarbeidsavtale om et felles krisesentertilbud gjennom Krisesenteret for Bergen og omegn (Bergenkrisesenter.no). En av disse kommunene er Ulvik kommune. Fra denne kommunen til Bergen er det en reisevei på 153km. Man kan argumentere for at det ikke vil være økonomisk forsvarlig for kommunene å sitte med hvert sitt fullt utviklede krisesentertilbud eller hensiktsmessig i forhold til innbyggertall. Man kan også spørre seg om det er etisk riktig at mennesker som opplever en krise, må kjøre i flere timer for å få tilgang til et krisesenter? I forarbeidet til loven, sies det at det er selv opp til kommunene hvordan de ønsker å organisere tilbudet. Vilåret for dette var imidlertid at krisesentertilbudet på en hensiktsmessig og tilfredsstillende måte dekket behovene brukerne måtte ha (Ot.prp. nr. 96, 2008-2009, s. 77). Man kan stille seg undrende til om behovet til brukeren er tilfredsstillende og dekket, når man har en reisevei på 2-3 timer.

5.3 Fra sinne til vold. Når sinte menn slår

Følelser er noe vi alle har, og som er en del av vårt følelsesliv, hverdag og virkelighet. Gjennom bevegelser, språket, kroppsholdninger og ansiktsuttrykk, kan vi gi uttrykk for hvordan vi har det (Håkonsen, 2003, s. 80). Å bli sint er en helt naturlig og nødvendig reaksjon i mange situasjoner. Det er et viktig signal som kan fortelle oss om noen trækker på grensene våre eller kan fungere som en nødvendig reaksjon til farlige hendelser (Isdal, 2014, s. 279). Vi har alle ulike strategier på hvordan vi håndterer følelsene våre. Noen velger å fjerne seg fra situasjonen, mens andre velger å «bite det i seg». Å ty til vold, er bare en av mange løsninger (Isdal, 2014, s. 279). Om bruken av vold er resultat av arv eller miljø kan diskuteres. Om man ser på tendensen til å ty til vold som noe biologisk og som er forankret i selvet, temperamentet og personligheten kan man argumentere for at det vil være problematisk å behandle eller forebygge. I boken «meningen med volden» argumenterer Per Isdal for at temperament kan forstås som en innvendig tilstand, mens vold kan forstås som en ytre atferd (Isdal, 2014, s.277). Sinne er en følelse, og følelser kan ikke skade noen.

5.3.1 Sinnemestring som forebyggende arbeid

Ved å se på sinnemestring som et ledd i forebyggende arbeid, vil man si at det arbeides med tertiær forebygging på mikronivå. Den tertiære forebyggingen foregår når individet anses å være «tung belastet», i denne sammenhengen kan forstå det slik, da det er oppsøkt et behandlingstilbud hvor målet er å opphøre å bruke vold. Det forebyggende arbeidet på mikronivå, vil kunne forplante seg og gi ringvirkninger i andre system. En måte å forstå det på, kan være å se på bevegelsen som kan forekomme i eksosystemet. Om sinnemestring som behandlingsform gir gode resultater, kan dette føre til at politikerne bevilger mer økonomisk støtte til programmet, som igjen kan føre til at flere kan benytte seg av tilbudet.

5.3.2 Brøsetmodellen – kognitiv terapi

De fleste har hørt om fenomenet sinnemestring. Men hva er det? For å finne ut av dette ønsker jeg å se på Brøsetmodellen for sinnemestring. I 1998 startet St. Olav Hospital avdeling Brøset kompetansesenter for sikkerhet- fengsel og rettspsykiatri, et behandlings og forskningsprosjekt som rettet seg mot menn som hadde vold og aggresjonsproblemer. Behandlingsmetoden man benytter seg av er kognitiv atferdsterapi. Hensikten ved programmet var å lære menn en alternativ måte å håndtere sine utfordringer med vold og aggresjon (Meld. St. 15, (2012-2013) s. 59). Den kognitive teorien tar utgangspunkt i hvordan vi ser verden, sammenhenger og tankeprosessene som påvirker læringen vår (Håkonsen, 2013, s. 163). Å benytte seg av kognitiv terapi, vil si at man tar utgangspunkt i at menneskers

tolkning av verden, danner grunnlaget for deres atferd og valg (Jarwson, 2010, s. 19). Hos menn som utøver vold mot sine partnere vil man jobbe for en anerkjennelse av de ødeleggende antagelsene han resonerer ut i fra. Sammen med brukeren jobber man med å kunne identifisere tanker og leveregler som fremmer voldelig atferd. Man ser også på tankemønstrene mennene bruker for å rettferdiggjøre bruken av volden (Jarwson, 2010, s. 19). Ved at mannen lærer om sitt reaksjonsmønster vil han kunne stoppe det negative tankemønsteret og lære å ikke utøve vold. (Jarwson, 2010, s. 19).

5.3.3. Hvem får behandling?

Hvorfor man oppsøker sinnemestring og hva man får ut av det, kan avhenge av indre og ytre motivasjon. Om handlingen til mannen er ytre motivert, vil det si at han gjør det som er forventet av ham eller handler ut i fra et ønske om å oppnå noe (Håkonsen, 2013, s. 94). I situasjoner hvor han blir oppfordret av partner til å søke hjelp, vil den ytre motivasjonen kunne være å blidgjøre partner. Den ytre motivasjonen om man er dømt til behandling, kan være å sone ferdig straffen sin og derved oppnå frihet. Om mannen agerer ut i fra en indre motivasjon utfører han handlingen for sin egen del. Han har da ingen annen hensikt enn at handlingen skal oppnås (Håkonsen, 2013, s. 94). I denne sammenhengen vil det at mannen oppsøker hjelp, være drevet av indre motivasjon. Man kan forstå det som at mannen ønsker å slutte å ty til vold som strategi og har et ønske om endring. I 2006 gjennomførte Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress, en kartlegging av hjelpe- og behandlingstilbudet til personer med vold og aggresjonsproblemer. De fant da at det eksisterte 64 tilbud til voksne på landsbasis. Av disse 64 var bare 18 av dem åpne tilbud, hvor man kunne henvende seg uten henvisning (Meld. St. 15, (2012-2013), s. 88). At mange av tilbudene til sinnemestring i landet krever henvisning, kan gjøre at voldsutøveren vegrer seg for å be om hjelp. Dette kan igjen hindre det forebyggende arbeidet av vold. I undersøkelsen «effekten av manualisert kognitiv gruppeterapi for menn som frivillig søker hjelp mot vold i nære relasjoner» av Stig Jarwson, kan det se ut til at menn som har lavere sosioøkonomiske levekår enn normalbefolkningen, ikke i like stor grad benytter seg av sinnemestring som lavterskeltilbud. (Jarwson, 2010, s. 53). Voldsutøveren i utvalget var alle innenfor normalbefolkningen både med jobb og utdanning. Forskningen som befinner seg på felte omhandlende vold i nære relasjoner, er ikke tydelig på om vold mot kvinner forekommer oftere i noen sosiale klasser enn andre (NOU2003: 31, 2003, s30). Derimot viser de ofte at det er volden fra de lave sosiale klassene som oftest blir registrert. Det kan da tyde på at det er en samfunnsklasse man ikke evner å nå, når man benytter seg av sinnemestring som et

forebyggende tiltak. Studiet som helhet viser i derimot at behandlingsmodellen har god effekt på menn som frivillig ønsker hjelp til sitt sinne og voldsproblem (Jarwson, 2014, s. 58)

5.4. Hvilke strategier er mest effektive for å forebygge partnervold?

Forebyggingsmetodene jeg har presentert i denne oppgaven er svært ulike og retter seg inn på ulike momenter av forebygging. Krisesenter som forebyggingsarena retter seg inn mot individer på mikronivå og etterstreber å imøtekomme behovene til individer i krise. Noe jeg opplever som problematisk i forhold til krisesenterloven er at det ikke er presisert hva innholdet i tilbudet til krisesenteret skal være. En konsekvens av dette kan være at kvinner fra ulike deler av landet ikke får det samme tilbudet. Et eksempel på et slikt tilbud vil være selvhjelpsgruppen for kvinner som har vært utsatt for fysisk eller psykisk vold ved krisesenteret i Oslo (Oslokrisesenter.no). Dette kan gi brukerne ved dette senteret en anledning til å bearbeide hva som har hendt med dem og derved kunne ha en bedre forutsetning for å gå videre i livet. Krisesenteret skal også være et lavterskeltilbud, likevel kan noen brukere oppleve å ha en reisevei på over to timer. Med min forståelse av begrepet lavterskeltilbud, har jeg problemer med å se at den geografiske avstanden enkelte brukere har til krisesentertilbudet, sammen faller med min forståelse av lavterskel. Krisesenteret gir kvinner en mulighet for å bryte ut av voldelige forhold. Gjennom råd og veiledning kan kvinnen få motivasjon til å gå videre i livet. Men om mannen som blir forlatt fortsetter å utøve vold, men i nye relasjoner, man kan stille spørsmål ved hvor mye man egentlig har forebygget.

Politiet i arbeidet med forebygging ved å benytte seg av «Sara» som verktøy vil i en større grad rette tiltaket både mot voldsutøver og voldsutsatt. Motivasjonssamtalen i «Sara» er basert på frivillighet og et ønske om å endre seg. Spørsmålet man kan stille seg er om hvor vidt tiltaket oppleves frivillig for individet, om det er en straffesak som løper parallelt med samtalen. Uavhengig av dette er det et positivt tiltak at politiet er i dialog med den voldsutsatte og utøveren. Samtalen gir et tydelig signal om at de tar partnervold alvorlig. Hjemmebesøket som en del av forebyggingen kan oppleves som en trygghet for kvinnen, men om mannen allerede har brutt et pålegg fra politiet med besøksforbud, er det ikke da rimelig å anta at han er tilbøyelig til å ikke etterkomme politiets anmodninger og kan fortsatt oppleves som en trussel for kvinnen. Politiet er den instansen som kan idømme individer straff. Politiet kan også idømme voldsforbrytere behandling, og kan henvise til sinnemestring som en del av dette forløpet. Dette har i midlertidig liten sammenheng med bruken av «Sara» som

forebyggingsverktøy.

På det tertiære nivået finner vi sinnemestring. Dette er behandlingstilbud som i liten grad har anledning til å oppsøke selv. Når jeg sier i liten grad, henviser jeg til tallene fra Meld. St. 15, hvor det i perioden 2012-2013 bare var 18 av 64 tilbud som var åpen for å oppsøke uten henvisning (Meld. St. 15, (2012-2013) s. 88). Dette anser jeg som lite heldig, da undersøkelsen til Stig Jarwson viser en at behandlingsmodellen har god effekt på menn som frivillig ønsker hjelp til sitt sinne og voldsproblem (Jarwson, 2014, s. 58). Fokuset til sinnemestring ligger på den voldsutøveren, og behandlingen er kognitiv og innebærer å, sammen med brukeren jobbe med å kunne identifisere tanker og leveregler som fremmer voldelig atferd. Man ser også på tankemønstrene mennene bruker for å rettferdiggjøre bruken av volden (Jarwson, 2010, s. 19). Men man kan argumentere for at de har en vei å gå for å inkludere alle samfunnslag i forebyggingsarbeidet.

Av sinnemestring, «Sara» og krisesenter anser jeg sinnemestring som den mest hensiktsmessige måten å forebygge partnervold. Dette er fordi det tar tak i voldsutøverens uhensiktsmessige strategier ved å ty til vold og volden stopper med han. Fokuset ligger på behandling og ikke straff og man tar tak i individets utfordringer. Jeg anerkjenner at tilbudet tilsynelatende har en vei å gå, med tanke på å nå ut til flere menn og å gjøre tilbudet mer tilgjengelig for større deler av målgruppen. Om man lykkes med rehabiliteringen kan det resultere i at det blir færre kvinner som trenger krisesenter og redusert utrykking for politiet hvor meldingen er vold i nære relasjoner. Mannen får også verktøy til å håndtere følelser som han tidligere kan ha hatt utfordring med å vedkjenne at han har.

6. Sammenfatning av oppgave

I denne oppgaven har sett på vold i nære relasjoner, da med fokuset på partnervold. Jeg har valgt å gjennomføre en litteraturstudie for å svare på problemstillingen «Hvilke strategier er mest effektive for å forebygge partnervold?» Kildene jeg har benyttet meg av i oppgaven, er både kvalitativ og kvantitativ og består av primære og sekundære kilder. jeg valgte å se oppgaven i min i lys av forebygging og systemteori da dette var det teoretiske perspektivet jeg tok utgangspunkt i. I Oppgaven valgte jeg å avgrense meg til tre forebyggende tiltak. Og tiltakene jeg valgte var «Sara», sinnemestring og krisesenter. I drøftingsdelen av min oppgave gjorde jeg innledningsvis korte avklaringer av hva tiltaket var, før jeg drøftet positive og negative trekk ved tiltakene. Som en oppsummerende drøfting valgte jeg å kort ta for meg de

tre tiltakene igjen, for å så belyse hvilket tiltak jeg mente kunne være mest hensiktsmessig å benytte seg av i leddet for en effektiv forebygging.

De forebyggende tiltakene jeg som jeg har presentert for å belyse min problemstilling, opplever jeg, hver for seg har forbedringspotensialet. Det jeg finner mest bekymringsfullt, er at krisesentrene blir sentraliserte og derfor øker reiseavstand. I sin verste konsekvens kan det føre til at kvinner, barn eller menn blir værende hos voldelige partner og det kan på sikt få fatale konsekvenser både for individet men også for samfunnet.

7. Litteraturliste

- Ass. G (2009) *Politiinngrep i familiekonflikter - En studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo*. (Doktorhandling Universitetet i Oslo) Hentet fra: https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/id/161112/Politiinngrep_i_familiekonflikter.pdf
- Bakketeig, E. Stang, E. Madsen, C. Smette, I (NOVA rapport 19/2014) *Krisesentertilbudet i kommunene - Evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven*. Hentet fra: <file:///C:/Users/Henriette/Downloads/Krisesentertilbudet-R19-14.pdf>
- Bergenkrisesenter.no. *Hva er Krisesenteret?* Hentet fra: <http://www.bergenkrisesenter.no/om-oss/>
- Bø, I. (2010). *Barnet og de andre*. Universitetsforlaget
- Dalland, O (2012). *Metode og oppgaveskriving: for studenter*. Gyldendal Akademisk
- Fellesorganisasjonen (2015) *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernpedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere – Stå opp for trygghet*. Hentet: 18.05.16.
Fra: https://www.fo.no/getfile.php/01%20Om%20FO/Hefter%20og%20publikasjoner/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument_2015.pdf
- Fyrand, L. (2005) *Sosialt nettverk: Teori og praksis*: Universitetsforlaget
- Glavin, K, Erdal, B (2007) *Tverrfaglig samarbeid i praksis-til det beste for barn og unge i kommune-Norge*. Kommuneforlaget As.
- Helland og Øie (2010) *Forebyggende ungdomsarbeid*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

- Hutchinson, G & Oltedal, s (2012) *Modeller i sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget
- Håkonsen, K. (2013) *Innføring i psykologi*. Gyldendal norsk forlag As
- Isdal, I. (2014) *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget As.
- Jarwson, S (2010) *Effekten av manualisert kognitiv gruppeterapi for menn som frivillig søker hjelp mot vold i nære relasjoner* (Mastergradsavhandling NTNU, Trondheim) Hentet fra: <http://ntnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:404890/FULLTEXT01.pdf>
- Johannessen, A, Tufte, P.A og Christoffersen. L (2010) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo. Abstrakt forlag.
- Krisesenteret.com (2014) *Tall og fakta*. Hentet: 12.05.16. Fra; <http://www.krisesenter.com/tall-og-fakta/nasjonal-statistikk>
- Krisesenterlova (2012) *Lov om kommunale krisesentertilbod*. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-44>
- Lynum og Nøttestad (2012) *Pilotprosjekt for forbygging av vold*. Prosjekt SARA:SV. https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_1907.pdf
- Meld. St. 15 (2012-2013) *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner Det handler om å leve*. Justis og Beredskapsdepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/1cea841363e2436b8eb91aa6b3b2d48e/no/pdfs/stm201220130015000dddpdfs.pdf>
- Narud, K. (2014) *Vold mot kvinner*. Cappelen Damm Akademisk
- NOU 2003:31 (2003) *Retten til et liv uten vold - Menns vold mot kvinner i nære relasjoner*. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/63e114ce782044d5b472546dfd102c35/no/pdfs/nou200320030031000dddpdfs.pdf>

- OsloKrisesenter.no. *Selvhjelpsgruppe*. Hentet fra:
<http://www.oslokrisesenter.no/Dagsenteret/Grupper/index.html>
- Ot.prp.nr.96 (2008-2009). (2009) *Om lov om kommunale krisesentertilbod (krisesenterlova)* Barne- og likestillingsdepartementet. Hentet fra:
<https://lovdata.no/pro/#document/PROP/forarbeid/otprp-96-200809>
- Politidirektoratet (2016) *Anmeldt kriminalitet og straffebehandling 2015 – kommenterte STRASAK-tall*. Hentet: 13.04.16. Fra:
https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_3501.pdf
- Politidirektoratet (2014) *VEILEDER RISIKOVURDERINGSVERKTØYET SARA:SV Det forebyggende sporet i partnervoldsaker*. Hentet 20.04.16. Fra
https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_2756.pdf
- Sjulsen, M (2006) *Mening, makt og avmakt - en kvalitativ studie av menn og kvinner som går i terapi ved Alternativ til vold*. (Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo)
Hentet fra:
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/15635/voldiparforhold.pdf?sequence=2>
- Straffeloven (2005) *Lov om straff*. Hentet fra:
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-10#KAPITTEL_2-10
- Støren, I. (2013). *Bare søk: praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier*. Oslo: Cappelen Damm.

